

Ochranná léčba psychiatrická ambulantní – za jakých podmínek

MUDr. Marta Holanová
psychiatrická ambulance Brno
květen 2026

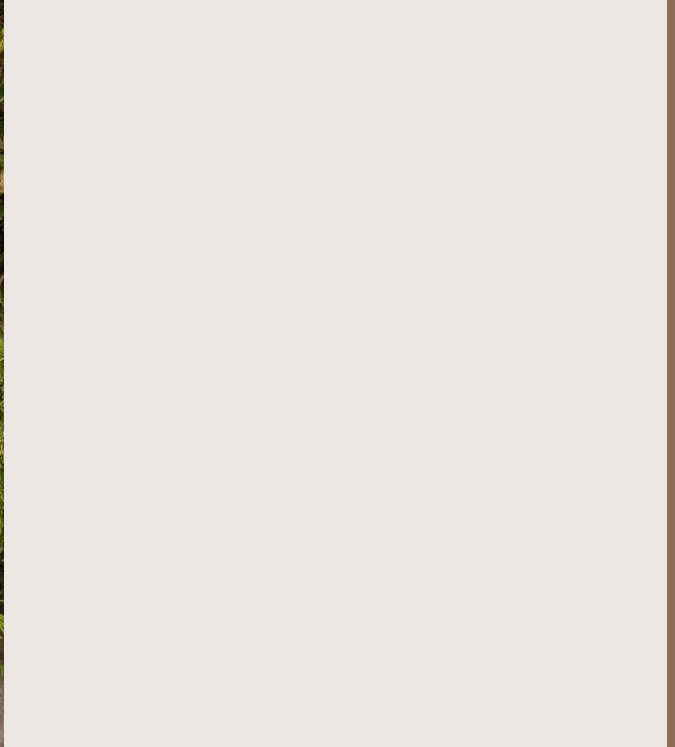
ČR v roce 2023

dle ÚZIS

- ochranné léčení ústavní cca 800 osob
ochranné léčení ambulantní cca 4500 osob
- 660 psychiatrických ambulancí ošetřilo cca 600.000 dospělých pojištěnců (průměrně 900 r. č. na ambulanci), z toho 4.500 osob mělo uloženo OL (průměrně 7 r. č. na ambulanci)

Profil „běžné“ psychiatrické ambulance

- Ordinace od roku 1993, 1 psychiatr + 1 sestra.
- Ročně ošetřeno cca 1600 r.č., z toho 1/3 psychotici, 1/2 depresivní a úzkostné poruchy, pak další poruchy.
- 70% psychotikům jsou zde aplikována depotní antipsychotika.
- Je zavedená spolupráce s dostupnými sociálními službami a psychoterapeuty.
- V roce 2008 při ambulanci vznikl DOTYK, o.p.s., sdružující rodinné příslušníky osob trpících schizofrenií. Rodiče se sjížděli z různých míst Moravy do Brna, kde se scházeli a sdíleli svoje zkušenosti.

Praxe výkonu ochranné léčby psychiatrické formou ambulantní (OLPA)

- OLPA prováděna po celou dobu existence této svobodné lékařské praxe (1993). Přijímání osob do péče s nařízeným OL – vždy po předchozím dotazu soudu a po souhlasu psychiatra. V současné době zde OLPA vykonává 32 pacientů – 26 mužů a 6 žen.
- Soud poslal usnesení o nařízení OL a znalecký posudek, na jehož podkladě soud rozhodl.
- První výkon ambulance o zahájení OL byl soudu písemně doručen a současně bylo ve zdravotnické dokumentaci poznačeno poučení pacienta, pacient tento úkon stvrdil svým podpisem.
- Následná komunikace se soudem obvykle byla iniciovaná soudem, který se pravidelně dotazoval, zda dotyčná osoba plní podmínky OL, případně zda psychiatr navrhuje změnu či ukončení léčby.

Komplikace výkonu OLPA

- ❑ Pacient nepřijde v uvedeném termínu, tedy musíme zvážit, zda hrozí z jeho strany nějaké nebezpečí, pak je nutno do 24 hod. nahlásit tuto skutečnost soudu a policii. Doposud jsme tuto variantu nepoužili.

Vyčkáme do dalšího pracovního dne a využíváme telefonické kontakty na něj a jeho blízké osoby (vždy máme kontaktů více).
- Uváděné důvody: Zapomněl, byl nemocný, měl práci...
- ❑ Zhoršil se jeho duševní stav či požil návykovou látku.
- Poté podrobné přešetření s úpravou medikace, případně důsledné varování před porušováním abstinence, tj. porušování „naší“ dohody o nulové toleranci. Ujasňujeme si kontaktní osobu, která má o něm aktuální informace, brzká kontrola. Náš postoj vstřícný, ale důsledný.

Změna OLPA

Pokud přetrvává neochota ke spolupráci, soustavné nedodržování termínů kontrol či opakované selhávání v abstinenci od návykových látek.

Návrh na přeměnu OLPA na formu ústavní (jeden takový pacient pak nedodržel abstinenci ani v ústavu a nyní je v detenci).

Nebo domluva s pacientem na dobrovolné hospitalizaci, aniž by situaci řešil soud.

Návrh na propuštění z ochranného léčení odeslán okresnímu soudu, v jeho obvodu je ochranné léčení vykonáváno, když bylo dosaženo účelu ochranného léčení.

- **Doporučuji u psychotických pacientů z OL nepropouštět**, neboť mám zkušenost, že vždy (ve 2 případech) následně došlo k vysazení medikace a k relapsu psychózy. Důvod? Podceněná anosognosie a po vysazení léčby opakování agrese.

Obavy z agrese u osob s OLPA?

Nemám

**Jde o člověka již propuštěného na svobodu,
stigmatizovaného i sebestigmatizovaného.**

Vycházím ze zkušeností s léčbou psychotiků:

- ✓ je třeba jim rozumět,
- ✓ mít stále na paměti (předpokládat) anosognósi jako trvalý symptom jejich onemocnění,
- ✓ vytvořit si s nimi a jejich blízkými vztah a důvěru na podkladě „dohody“ psané i nepsané tak, aby se pacient v systému spolupráce dobře orientoval,
- ✓ přistupovat k osobám s OLPA s úctou a se stálým povzbuzováním, neboť čekají na pochvalu. Cílem je, aby sami převzali odpovědnost za léčbu, díky které mohou dobře fungovat.

Nově zaváděné formy výkonu OLPA

Dle dostupných informací by se měl výkon těchto léčeb překlopit z obdobného designu formy ústavní - viz závěrečná zpráva o fungování center duševního zdraví pro osoby s nařízeným ochranným léčením (CDZ-OL).

„Požadovaným opatřením je rozvoj komunitních týmů OL, neboť tato služba by mohla napomoci plynulejšímu přechodu pacientů z ústavní péče do komunitní péče a také zajistit lepší ochranu veřejnosti než standardní ambulantní péče...“

Stavební úpravy před potencionálními agresory

„Z podstaty věci pacienti s OL mohou být nebezpeční..., musí rozsah zabezpečení zohlednit specifika sílové skupiny pacientů v OL“.

Zdravotnická zařízení musí disponovat vhodným technickým zázemím a věcným vybavením, které zahrnuje

- ✓ vhodné prostorové uspořádání, včetně bezpečného odchodu personálu v případě agresivního pacienta, u CDZ a ARP oddělené prostory pro individuální a skupinovou práci a bezpečný prostor pro multidisciplinární tým,
- ✓ zařízení umožňující přivolání pomoci jako alarm, tísňové tlačítko...,
- ✓ přístroj na zjišťování přítomnosti alkoholu v dechu.

Zásadní je hodnocení rizik

- Obdobně jako u ústavních forem OL se v ambulancích vyžaduje „hodnocení rizik“, vycházejících z povahy deliktu. Jelikož je OL léčba nařízená, nikoliv dobrovolná, jsou kladeny zvýšené nároky na odborné kompetence a dovednosti personálu. Součástí personálního zabezpečení je vzdělávání pracovníků v oblastech relevantních pro práci s pacienty v OL, což je práce s agresí a rizikovým chováním včetně deeskalačních technik.
- *Ambulance budou po opakovaných proškoleních pracovat s nástroji hodnocení rizikovosti (škály HCR-20, SVR-20, SAVRY, SAPROF apod.).*

Za tímto účelem bude třeba nastavit postupy, zaznamenávat a hodnotit rizika, naučit se zvládat krizovou intervenci a udržovat bezpečnost práce v komunitním a terénním prostředí.

Úvaha standardního ambulantního psychiatra

Jakékoliv rozšíření péče o závažně duševně nemocné pacienty je jistě záslužné. V případě zaváděných OLPA jde o velkou změnu s nároky na všechny zúčastněné.

- ❖ O pacienta se nebude starat vytížený ambulantní psychiatr, ale celý tým odborníků, kteří se při dodržení bezpečnostních kritérií budou pacientovi plně věnovat, radit se o něm, kontrolovat jej a škálovat, aby takto chránili společnost.
- ❖ Psychiatr již sám neponese odpovědnost za léčbu pacienta, tu ponese multidisciplinární tým.
- ❖ Společnost (stát) to bude stát o dost víc peněz, zatímco standardní ambulantní psychiatr účtoval pouze zdravotní výkony, ostatní dělal zdarma.
- ❖ Nemám představu, kolik CDZ-OL či ARP by mělo vzniknout, aby poskytly avizovanou péči počtu cca 4500 pacientů.
- ❖ Jistě však vím, že z důvodů požadované větší bezpečnosti nebudu stavebně upravovat svoji útulnou privátní ambulanci a nebudu se učit škálovat „mé“ psychotiky.

Děkuji za pozornost.

